

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE UMANISTICE**

Cu titlu de manuscris
CZU: 81`373.49:327=00(043)

BOBEICĂ GALINA

**DIMENSIUNEA EUFEMISTICĂ ÎN LIMBAJUL DIPLOMATIC:
STUDIU CONTRASTIV ÎN LIMBILE
ENGLEZĂ, FRANCEZĂ ȘI ROMÂNĂ**

**SPECIALITATEA: 621.04. Lexicologie și lexicografie, terminologie și limbaje specializate,
traductologie**

Rezumatul tezei de doctor în filologie

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău.

Conducător științific:

Șaganean Gabriela, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM

Îndrumători științifici:

Zbanț Ludmila, doctor habilitat, profesor universitar, USM;

Druță Inga, doctor habilitat, conferențiar cercetător, USM;

Grădinaru Angela, doctor în filologie, conferențiar universitar, USM.

Componenta Comisiei de Doctorat:

Molea Viorica, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, *președinte* al comisiei de doctorat;

Șaganean Gabriela, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova, *conducător științific*;

Zbanț Ludmila, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, îndrumător științific la teza de doctorat, Universitatea de Stat din Moldova, *referent*;

Stoianova Inga, doctor în filologie, conferențiar universitar, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, *referent*;

Budnic Ana, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Moldova, *referent*;

Dementieva Diana, doctor în filologie, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar științific*.

Susținerea va avea loc pe **17 februarie 2023, ora 14:00**, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Științe Umanistice, Universitatea de Stat din Moldova, str. Mihail Kogălniceanu, nr. 65, bloc 3, Centrul de studii filologice „Eugen Coșeriu”, sala 434.

Teza de doctorat și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md). Rezumatul a fost expediat la data de 16 ianuarie 2023.

Autoare: _____
Conducător științific: _____
Secretar științific: _____

Bobeică Galina
Șaganean Gabriela, dr., conf. univ.
Dementieva Diana, dr. în filologie

©Bobeică Galina, 2023

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	7
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	23
BIBLIOGRAFIE	28
LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI.....	30
ADNOTARE	32
ANNOTATION.....	33
АННОТАЦИЯ.....	34

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța cercetării. Actualitatea lucrării derivă nu doar din faptul că aspectele lingvistice ale fenomenului eufemizării limbajului diplomatic au fost insuficient cercetate, dar și din lipsa unor studii asupra importanței eufemismelor în procesul de comunicare din perspectiva relațiilor internaționale. Eufemismele în acest scop funcționează ca un puternic instrument lingvistic pentru asigurarea unei comunicări diplomatice eficiente și păstrarea armoniei în relațiile internaționale. Lucrarea are un caracter analitic, descriptiv și explicativ, care își propune să contribuie la completarea studiilor deja existente și să ofere cunoștințe practice clare și coezive. Studiul contrastiv în limbile română, engleză și franceză pentru care am optat dezvăluie o viziune amplă, integratoare și obiectivă a domeniului investigat. Un interes sporit prezintă înțelegerea mecanismelor de codare și decodare a mesajelor diplomatice, precum și interpretarea informației ce se ascunde dincolo de scutul protector al eufemismelor. Totodată, studiul contrastiv are avantajul de a contribui la identificarea principiilor și tendințelor care guvernează relațiile diplomatice atât în limba română, cât și în limbile engleză și franceză. Observațiile efectuate asupra mesajelor diplomatice pun în evidență transgresarea oricăror limite politice, sociale, economice. Textura lingvistică a eufemismului de a păstra armonia în timpul comunicării se completează ușor cu scopul de modelare, persuasiune și uneori chiar de manipulare a opiniei publice și, respectiv, a conștiinței sociale. Complexitatea subiectului abordat duce cercetarea noastră dincolo de limitele unei abordări strict lingvistice, ajungând și chiar depășind anumite abordări de ordin social-politic.

Scopul și obiectivele cercetării. Obiectul de cercetare al tezei este eufemismul în calitate de trăsătură dominantă a limbajului diplomatic. **Scopul** propus al cercetării noastre este de a elucida caracterul ambiguu și echivoc al limbajului diplomatic, care utilizează strategii de camuflare a aspectelor negative prin prezentarea acestora într-un mod cât mai amiabil posibil (dimensiunea eufemistică), studiind și comparând particularitățile eufemismului în limba română și ale corespondențelor lui în limbile engleză și franceză, precum și stabilirea impactului pe care limbajul diplomatic/eufemismul îl are asupra destinatarului în limbile română, engleză și franceză. Realizarea scopului propus impune următoarele **obiective**:

- stabilirea unui cadru teoretic și metodologic pertinent pentru elaborarea unui studiu exhaustiv al dimensiunii eufemistice ca trăsătură de bază a limbajului diplomatic;
- caracterizarea traiectoriei ascendente a limbajului diplomatic;
- descrierea mecanismelor de funcționare a limbii și a particularităților de manifestare a limbajului diplomatic;

- definirea și identificarea caracteristicilor teoretice ale eufemismelor;
- identificarea interferențelor eufemismului cu politețea și corectitudinea politică din punct de vedere pragmatic și a celor cu disfemismul și tabuul din punct de vedere semantic;
- efectuarea unei tipologii a eufemismelor conform caracteristicilor formale și funcționale;
- sintetizarea funcțiilor eufemismelor în limbajul diplomatic din perspectivă semantică, ca proces de codificare a mesajului și din perspectivă pragmatică, ca proces de interacțiune strategică între diplomați în limbile română, engleză și franceză;
- elucidarea mecanismelor de funcționare a dimensiunii eufemistice în limbajul diplomatic prin determinarea similitudinilor și diferențelor în limbile română, engleză și franceză.

Ipoteza de bază a cercetării noastre pornește de la efectul utilizării eufemismului în limbile română, engleză și franceză asupra limbajului diplomatic ca instrument generativ (fiind decodat și interpretat în baza cunoștințelor receptorului, produce semnificații pozitive, contribuind la atenuarea celor negative) și ca strategie de influențare a opiniei publice (fiind un instrument de modelare a comportamentului destinatarului), în timp ce limbajul diplomatic se dovedește a fi un spațiu favorabil pentru interferarea ambelor tendințe. Prin urmare, cercetarea noastră se orientează spre următoarele **teze** care urmează a fi confirmate:

1. eufemismele servesc drept alternativă la duritatea unui limbaj frust, iar strategiile eufemistice produc efecte comunicative care (în urma decodării) urmăresc scopul de a îndrepta receptorul/destinatarul (orientarea intențională a actului de vorbire) spre o anumită interpretare, contribuind astfel la o reacție (rezultatul influenței) favorabilă poziției emițătorului;

2. dimensiunea eufemistică a limbajului diplomatic exercită o influență semnificativă în modelarea percepției receptorului. Diplomații, fiind conștienți de puterea cuvintelor, operează informația posedată cu scopul de a reduce frustrarea și imaginea de sine atât a emițătorului, cât și a receptorului;

3. avantajele abordării pragmasemantice contribuie la identificarea tendințelor de eufemizare a limbajului diplomatic în limbile română, engleză și franceză. Considerăm că eufemismul este un fenomen lingvistic utilizat conștient, care contribuie la voalarea formelor nepoliticoase și la păstrarea armoniei în timpul comunicării diplomatice cu scopul de a creiona o situație delicată într-o manieră plină de tact, dând dovadă de neutralitate emoțională și spirit creativ.

Metodologia cercetării științifice. Configurarea metodologică a cercetării noastre constă în analiza literaturii de specialitate, selectarea cadrului temporal al studiului și analiza corpusului factual, dând preferință metodelor calitative, întrucât suntem interesați să aprofundăm nișa noastră de cercetare până la un micronivel, cum ar fi valorificarea practicii diplomatice prin utilizarea eufemismelor. În vederea realizării scopului și obiectivelor propuse, dar și pentru confirmarea ipotezei stabilite, am optat pentru valorificarea metodei studiului biografic, sintezei fenomenelor

particulare ale limbajului diplomatic, metodei deductive/inductive, tipologiei, analizei descriptive, colectării datelor, metodei contrastive. În timpul analizei corpusului lingvistic am aplicat metoda statistică în vederea stabilirii ponderii de influență a celor mai des întâlnite criterii propuse pentru investigare.

Corpusul lucrării. Ținând cont de faptul că cercetarea noastră este axată pe studiul contrastiv, am considerat necesar să stabilim anumiți parametri de constituire a corpusului factic cu scopul de a obține o analiză lingvistică descriptivă, coerentă și, totodată, contrastivă. Respectiv, primul principiu ține de omogenitatea textelor investigate selectate din surse oficiale; al doilea principiu ține de statutul diplomaților, în acest sens ne-am propus să investigăm discursurile emise de diplomați cu rang de ambasador, miniștri de externe și șefi de stat; al treilea principiu ține de studierea limbajului diplomatic prin prisma unor tematici actuale și importante, care abordează evenimente comune pentru toate cele trei limbi investigate: tema conflictelor teritoriale din regiunea Mării Negre, escaladarea Războiului din Ucraina și criza migrației și drepturilor omului; al patrulea principiu ține de delimitarea temporală, optând pentru o selecție a materialului factic din perioada iulie 2019 – mai 2022. În cadrul corpusului factic au fost selectate și investigate o totalitate de 936 de eufemisme. Totodată, respectarea acestor principii ne oferă certitudinea de a obține un eșantion de exemple reprezentativ și pertinent pentru analiză, care considerăm că este suficient de echilibrat și nu este părtinitor.

Noutatea științifică și originalitatea tezei. Cercetarea propune o abordare originală a eufemismului prin valorificarea concomitentă a lingvisticii integrale, oferind instrumentele necesare pentru investigarea fenomenului eufemizării limbajului diplomatic în integralitatea sa, și a lingvisticii generativ-transformațională, prin explorarea diverselor posibilități de decodare și interpretare a eufemismelor din limbajul diplomatic. Modelul teoretic utilizat a generat clasificarea și identificarea funcțiilor eufemismelor, fapt ce a permis să constatăm că fenomenul eufemizării limbajului diplomatic este indispensabil în vederea influențării opiniei publice. Totodată, cercetarea se remarcă prin aplicarea lingvisticii pragmatice în analiza proiecției eufemismului în codarea și decodarea mesajelor diplomatice în limbile română, engleză și franceză, și a celei cognitive, oferind posibilități inedite de cercetare a fenomenului eufemizării limbajului diplomatic. Considerăm că această abordare complexă și exhaustivă completează, prin reflecțiile noastre, studiul asupra eufemismului, oferind deschidere nu numai spre discuții din punct de vedere lingvistic, ci și spre un dialog cu abordări spectaculoase ale cercetării limbajului pe filiera diplomatică.

Problema științifică soluționată în domeniul de investigație constă în analiza interacțiunii funcțiilor limbii cu limbajul diplomatic, evaluarea efectelor pragmasemantice în

decodarea eufemismelor și observarea tendințelor de eufemizare a limbajului diplomatic în limbile română, engleză și franceză.

Importanța teoretică a cercetării. Cercetarea reprezintă un parcurs în cercuri concentrice, orientând studiul de la un cadru larg, al creionării caracteristicilor limbajului diplomatic pe parcursul evoluției sale începând cu epoca antică și culminând cu epoca contemporană, până la aspectele aplicative ale eufemismului, ca trăsătură de bază a limbajului diplomatic, într-un amplu studiu de caz dedicat evenimentelor ce afectează securitatea regională a țării noastre în limbile română, engleză și franceză. În acest sens, cercetarea de față începe cu o analiză a bazei epistemologice, deoarece cunoștințele derivate din ea contribuie la înțelegerea și formarea abilităților necesare pentru decodarea și interpretarea conotațiilor eufemismelor cu privire la fenomenele politice explorate în această teză, precum practica limbajului diplomatic din perspectivă mai generală și influența limbajului diplomatic asupra modelării percepției umane, în mod particular.

Valoarea aplicativă a lucrării se confirmă prin relevarea originalității rezultatelor obținute în vederea cercetării ulterioare a fenomenului eufemizării. Totodată, valoarea aplicativă a acestui studiu se certifică prin reliefarea instrumentelor pertinente pentru elaborarea unui discurs cu intenții persuasive, emițătorul având rol de formator de opinie și salvator al conștiinței. Materialul faptic investigat în cadrul corpusului poate fi utilizat pentru elaborarea glosarelor în trei limbi diferite (română, engleză și franceză), care ar servi la facilitarea comunicării diplomatice și la consolidarea cunoștințelor și competențelor necesare pentru perceperea caracterului echivoc al limbajului diplomatic în situații de conflict și pentru a avea competențele necesare pentru detensionarea relațiilor încordate.

Rezultatele științifice ale acestei lucrări au fost **aprobat** și **validate** în cadrul a 8 conferințe internaționale. La tema cercetării au fost publicate 10 articole.

Sumarul și compartimentele lucrării. Teza conține următoarele compartimente: introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, un tabel, 17 figuri, bibliografia constituită din 171 de titluri, 7 anexe și un glosar de eufemisme în română, engleză, franceză.

Cuvinte-cheie: limbaj diplomatic, eufemism, clasificarea eufemismelor, funcțiile eufemismelor, disfemism, tabu, corectitudine politică, politețe, cod, influențare.

CONȚINUTUL TEZEI

În *Introducere* se argumentează actualitatea și importanța temei investigate, ipoteza și noutatea științifică a rezultatelor obținute. Este stabilit scopul propus pentru cercetare și obiectivele pentru realizarea scopului propus. Totodată, este reliefată importanța teoretică și valoarea aplicativă a acestei cercetări.

Capitolul întâi, *Evoluția și caracteristicile limbajului diplomatic*, reprezintă o sinteză analitică a studiilor și observațiilor care s-au efectuat asupra diplomației, punctând o abordare sinoptică în plan diacronic și sincron a principalelor direcții de cercetare a limbajului diplomatic. Astfel, începând cu perioada preistoriei și a celei antice, limbajul diplomatic evoluează treptat de la o exprimare rudimentară la una elevată, șlefându-se în epoca contemporană într-un limbaj flexibil, permeabil, caracterizat printr-o obscuritate peremptorie care evită formulările compromițătoare, iar în secolul al XXI-lea devine elevat, aparent ambiguu, eufemizat/codificat, care ține cont de natura schimbătoare a obiectivelor și instrumentelor diplomatice. Totodată, limba diplomației evoluează de la cea babiloniană (perioada preistoriei/antice) la cea greacă (sub influența Greciei antice), devenind treptat latină (în perioada supremației Romei antice și a dezvoltării fulminante a influenței venețiene asupra diplomației), care a cedat locul limbii franceze (în epoca modernă), iar treptat a fost înlocuită de limbile vernaculare: engleza, franceza, rusa, spaniola, chineza, araba (conform limbilor oficiale de lucru ale Națiunilor Unite). Diplomatul evoluează treptat de la statutul de actor la orator, apoi la observator iscusit, influențând conturarea unei profesii cu propriul său statut, ierarhii și reguli, devenind arta de a purta negocieri și favorizând apariția diferitor nișe de dezvoltare a diplomației și, respectiv, a limbajului diplomatic.

Trecerea dinamică de la diplomația clasică la cea digitală a favorizat modelarea practicilor diplomatice conform naturii schimbătoare a evenimentelor. Modelul diplomației clasice reprezintă o comunitate închisă, ce se caracterizează prin restricționarea interacțiunilor exclusiv cu membrii unui club executiv asemănător, format din oficiali guvernamentali, diplomați omologi și membri ai comunității de afaceri. Diplomația digitală, pe de altă parte, dispune de mai mulți participanți decât cea clasică, este mai degrabă plană decât ierarhică, participă prin diverse forme de comunicare dincolo de doar cele scrise și este mai mult transparentă decât confidențială. Această interacțiune definește modul în care diplomații își desfășoară activitatea în prezent – negocierile formale sunt adesea purtate prin prisma diplomației clasice, deși sunt influențate, în cele din urmă, de diverși membri ai diplomației digitale.

Evoluția accelerată a limbajului diplomatic poate fi observată prin prisma tehnologiilor moderne avansate. Noile platforme de socializare reprezintă un instrument important pentru mobilizarea și diseminarea practicilor diplomatice, însă tot ele sporesc și dezinformarea. Odată cu schimbarea modelelor de diplomație observăm evoluția limbajului diplomatic și, respectiv, a scopurilor și strategiilor instrumentelor puterii politice. „Se observă caracterul tranzitoriu al puterii politice de la deținerea de capital la deținerea de informație, care devine din ce în ce mai esențială și valoroasă. Deținerea de informație devine *Putere*, în mod special până la momentul

difuzării ei” [21, p. 159]. Astfel, capacitatea de a răspunde la timp la informații noi devine o resursă critică de putere. Perioada actuală se caracterizează prin valorificarea diplomației publice sau sociale în scopul sporirii eficienței politicii externe. Prin diplomația publică pot fi distinse două viziuni: 1) promovarea și popularizarea obiectivelor politicii de stat (*PR* sau *public relation*); și 2) dezvoltarea relațiilor directe cu societățile civile. Diplomația publică este un concept definit de Edmund Guillon drept o alternativă convenabilă/eufemism pentru termenul „propagandă albă”, care apare în lucrarea „Eneida” scrisă de Vergiliu, având scopul de a inocula sentimentul de mândrie pentru Imperiul Roman. Mai târziu, sub influența papalității și a *Congregației pentru Răspândirea Credinței*, termenul „propagandă” a preluat conotații nefavorabile, referindu-se la răspândirea deliberată a unor informații cu scopul de a dăuna altor grupuri, mișcări, instituții sau guverne. În ciuda acestei origini eufemistice, diplomația publică servește drept instrument al guvernelor folosit pentru înțelegerea culturii și opiniei publice și urmărește scopul de a construi, a gestiona și a influența relațiile și modul de gândire în vederea promovării intereselor și valorilor statului. Ultimele evenimente desfășurate pe plan mondial impulsionează dificultatea de a sesiza diferența dintre propagandă și relațiile publice. În funcție de punctul de vedere al celor interesați, propaganda poate fi opusul relațiilor publice. Respectiv, propaganda este înțeleasă ca o inducere în eroare prin dezinformare și manipulare a faptelor, iar relațiile publice presupun difuzarea de informație adevărată, bazată pe fapte și realizări autentice. Unul dintre instrumentele-cheie ale diplomației publice este „puterea discretă”/„soft power” (puterea de a cuceri inimile și mințile celorlalți pentru a obține rezultatele preferate prin mijloace de persuasiune și atracție pozitivă), concept care devine un eufemism pentru „diplomația publică”. Alături de eufemismul „putere discretă”, Joseph Nye folosește termenul „putere inteligentă”/„smart power”, urmărind scopul de a contracara percepția greșită că puterea discretă ar putea produce o politică externă eficientă. Acest tip de putere discretă, totodată și inteligentă, reprezintă o strategie cunoscută sub denumirea de „diplomația panda”/„panda diplomacy”, care se datorează îndelungatei istorii de închiriere sau împrumut al urșilor panda țărilor cu care China intenționează să construiască un anumit tip de relații, urmărind scopul de a-și spori prestigiul la nivel mondial.

Linia dominantă a acestui capitol rezidă în reliefația celor mai semnificative caracteristici și a celor mai noi tendințe de dezvoltare a limbajului diplomatic în corelație cu funcția pragmatică pe care acesta o îndeplinește în comunicare. În acest scop, aportul diplomaților clasici precum Niccolo Machiavelli, Harold Nicolson, Henry Kissinger, Jules Cambon este considerabil. Respectiv, în urma studiului diacronic efectuat, am identificat principalele caracteristici ale limbajului diplomatic la nivel fonetic, morfologic, sintactic și lexical, printre care dimensiunea eufemistică s-a dovedit a fi cea mai pronunțată. Totodată,

capitolul I urmărește manifestările limbajului diplomatic în plan sincron, din perspectiva procesului de comunicare, și observă modul în care funcțiile limbajului se oglindesc în limbajul diplomatic, evidențiind *scopul* pe care aceste funcții le urmăresc în baza modelelor de cercetare ale lui Roman Jakobson și Solomon Marcus. Analizând minuțios modul de corelare a funcțiilor limbajului conform câmpului semiotic cu limbajul diplomatic, constatăm că acestea se influențează în mod constant și reciproc, respectiv optimizarea simultană a tuturor funcțiilor ar fi nejustificată, iar stabilirea unei ierarhii de importanță nu este deloc ușoară. Prin urmare, considerăm că identificarea unei ponderi de importanță a funcțiilor limbajului diplomatic pentru anumite categorii de procese de comunicare ar fi mai utilă și mai bine argumentată. În majoritatea cazurilor, diplomații folosesc un limbaj neobișnuit, eufemistic, eclectic, care scoate în evidență în mod pregnant funcția expresivă a limbajului și creionează voalat sentimentele emițătorului față de problema dezbătută. Însă, în raportul emițător-receptor, funcția conativă are prioritate față de cea expresivă din simplul motiv că încearcă să influențeze și să modeleze gândurile receptorului. Pe de altă parte, puterea funcției conative este diminuată sau, mai cu seamă, modificată de pluralitatea codurilor sau de utilizarea sistematică a expresiilor eufemistice în limbajul diplomatic. Considerăm totuși că funcția care are prioritate față de celelalte funcții în limbajul diplomatic și care are un rol privilegiat este cea fatice. Prioritatea funcției fatice prezumă păstrarea contactului în orice condiții, ceea ce este, de fapt, esența diplomației. Cel mai periculos semn al deteriorării relațiilor diplomatice este încetarea funcționării canalelor de comunicare internațională. Astfel, păstrarea păcii este, în mare măsură, arta de a menține dialogul dintre state în stare funcțională. Odată cu deteriorarea funcției fatice se diminuează sau uneori se reduc la zero și celelalte funcții, tocmai pentru că toate se află într-o reciprocitate deosebit de puternică; iar diminuarea funcțiilor limbajului determină crize nu numai de comunicare, dar și politice. Solomon Marcus include în structura generală a procesului de comunicare diplomatică funcția terapeutică sau de arbitraj, care ar corespunde *observatorului*, al treilea participant în procesul de comunicare, care se află în afara conflictului și are o viziune diferită asupra problemei existente în raportul dintre emițător și receptor. Rolul major al funcției terapeutice se manifestă prin modul în care comunitatea diplomatică monitorizează evenimentele de ordin politic din alte țări.

Capitolul doi al tezei, *Abordări teoretico-practice ale eufemizării limbajului diplomatic*, reprezintă o analiză a cadrului teoretic al eufemismului, integrând percepțiile mai multor direcții de cercetare: **abordarea lingvistică** – cercetarea eufemismului prin prisma funcționării ca proces în limbă prin aportul lui César Du Marsais, Basil Munteano. Din punct de vedere lingvistic, eufemismul este procedeul prin care cuvintele sau expresiile cu unele conotații negative, supărătoare, jignitoare, indecente etc. sunt înlocuite prin cuvinte sau expresii care au o

semnificație de bază pozitivă sau neutră, doar sugerându-se ceea ce se evită să se spună direct; **abordarea pragmatică** – evaluarea raportului dintre limbă și factorii din contextul actului lingvistic, evidențierea cunoștințelor ambilor interlocutori ținând cont de contextul enunțului și decodarea cuvintelor și expresiilor eufemistice. Abordarea pragmatică a fost valorificată de către lingviștii Keith Allan, Kate Burridge, Nora Galli de'Paratesi, Lavinia Seiciuc; și **abordarea cognitivă** – cercetarea eufemismului prin prisma relației dintre limbă și gândire, creionând manifestarea proceselor gândirii în limbă în timp ce utilizarea eufemismelor este direct proporțională cu comportamentele lingvistice și cognitive ale celor care folosesc cuvintele ca instrument al atingerii scopurilor. Abordarea cognitivă se remarcă în viziunea lui Val Panaitescu, Ștefan Avădanei, Harold Rawson, George Mounin. Documentarea științifică efectuată permite formularea unei definiții proprii, potrivit căreia eufemismul însumează în structura sa aspecte lingvistice, pragmatice și cognitive de atenuare a efectelor potențial ofensatoare prin alegerea conștientă a unui cod cu valoare interpretativă, fiind folosit pentru atenuarea efectelor potențial ofensatoare, urmărind păstrarea armoniei sociale în comunicare și evitarea situației care ar amenința respectul și buna înțelegere. Respectiv, eufemismul este o formă de comportament lingvistic și un fenomen cultural complex, vulnerabil la schimbările extralingvistice, care servește unui scop bine determinat și necesită o cercetare interdisciplinară simultană.

Totodată, acest capitol oferă o prezentare a corelației eufemismului cu politețea și corectitudinea politică (perspectiva pragmatică) și a interacțiunii eufemismului cu disfemismul și tabuul (perspectiva semantică), în calitate de principali declanșatori ai eufemismului. Interdependența imanentă dintre eufemism, corectitudine politică și politețe decide în mod semnificativ gradul de utilizare a expresiilor eufemistice în timpul interacțiunii. Aceste concepte sunt atât de interdependente, încât devin inseparabile și reciproc corelate, împărțându-se un obiectiv comun în ceea ce privește normele sociale. Modalitatea indirectă de exprimare prin uzul eufemismelor servește, în general, pentru evitarea afrontului și asigurarea corectitudinii politice în toate dimensiunile. Necesitatea de a respecta standardele unei conduite adecvate din punct de vedere social propulsează angajarea eufemistică, în care scopul său principal este de a evita ignoranța în relațiile sociale și a salva demnitatea interlocutorilor în cadrul evenimentului comunicativ (politețea). Astfel, atunci când se constată că subiectul comunicării este neplăcut sau ofensator, se recurge în mod deliberat la eufemism, fără a afecta sensul a ceea ce se spune. Această strategie servește la ștergerea sau atenuarea oricărui limbaj jignitor care se află sub umbrela politeții și corectitudinii politice, totodată îngăduind sacrificarea clarității în numele politeții și al respectului.

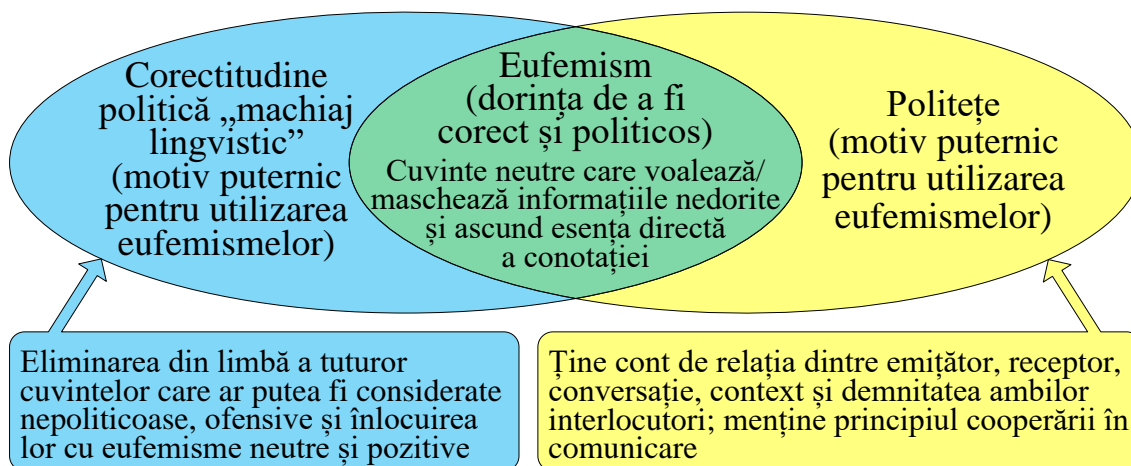

Fig. 1. **Interdependența dintre eufemism, corectitudinea politică și politețe**

Eufemismul se află în opoziție cu disfemismul, care urmărește scopul de a fi ofensator sau, pur și simplu, abuziv fie față de semnificat sau receptor, fie față de ambii. Din punct de vedere lingvistic, eufemismele și disfemismele funcționează atunci când emițătorul evită să utilizeze o expresie dură sau, dimpotrivă, decide în mod deliberat să folosească un stil nepotrivit de adresare. Atât eufemismele, cât și disfemismele comunică o atitudine față de receptor și față de semnificat, reprezentând două procese cognitive de conceptualizare a unei anumite realități interzise, având baze și resurse comune, dar scopuri și intenții diferite. Distincția dintre eufemism și disfemism, bazată pe funcțiile și originea acestora, corespunde naturii duale a omului: ființa rațională versus ființa irațională. Astfel, eufemismul și disfemismul reflectă dualitatea minte versus trup sau conflictul permanent dintre intelect și absurditate. Eufemismul reflectă latura intelectuală, identificată cu controlul emoțional, cenzura, toleranța și rațiunea. Efectul descătușării furiei împotriva unei persoane sau insultarea cuiva dezvăluie latura irațională a ființei umane, latură pe care eufemismul încearcă s-o ascundă. Atunci când vorbim despre eufemisme este imperios să facem referire la tabu, acesta fiind considerat principalul declanșator al eufemismului. Datorită încărcăturii semantice pe care o posedă, tabuul este deseori abandonat, iar golul creat este substituit cu un eufemism inofensiv. Potrivit lui Keith Allan și Kate Burridge, tabuurile apar din constrângerile sociale asupra comportamentului individului, care pot provoca disconfort sau rănire. Freud subliniază faptul că tabuul este o interdicție sau o constrângere care trăiește în subconștientul nostru și dorința inconștientă de a o depăși. Prin urmare, atât timp cât există tabuul, se impune necesitatea de a crea și a reînnoi limbajul cu scopul de a vorbi fără a ofensa.

Fiind un proces sociolingvistic, eufemismul se află în corelație cu societatea în care se naște, evoluează odată cu timpul în care apare și reflectă concepția oamenilor despre realitate. Prin urmare, niciun semn lingvistic nu este eufemistic în sine, ci utilizarea discursivă și contextul conferă acestui semn calitatea eufemistică [4, p. 52]. Respectiv, un eufemism poate fi recunoscut

doar prin prisma efectului pe care îl produce. Totodată, proprietatea eufemismului de a fi permeabil și receptiv la evoluțiile mediului și contextului în care se utilizează este cunoscută ca *euphemism treadmill* [25, p. 212]. Acest fenomen explică modul în care limbajul pe care îl folosim dobândește asociații negative, determinând societatea să adopte un limbaj nou, ceea ce este, de fapt, o formă de corectitudine politică.

Clasificarea eufemismelor din limbajul diplomatic impune constatarea diversității acestora, precum și a scopului pragmatic al exprimării eufemistice. Analizând minuțios diversele clasificări efectuate de numeroși lingviști din perioade diferite și observând varietatea largă de abordări, am considerat oportun să avansăm în cercetarea noastră o încercare proprie de clasificare a eufemismelor din perspectiva semantică, stilistică și structurală. Clasificarea din **perspectiva semantică** impune concluzia că exprimarea eufemistică nu schimbă sensul cuvintelor, însă arată doar utilizarea specifică a unui cuvânt într-un anumit context. Totodată, evoluția semantică la care sunt supuse eufemismele implică anumite modificări conceptuale. Bazându-ne pe faptul că evoluția semantică presupune schimbările care au loc la nivelul sensului unor cuvinte, putem delimita *eufemisme pozitive* și *negative*. Eufemismele pozitive au capacitatea de a extinde sensul, favorizând conceptele eufemizate să pară mai importante și mai mărețe decât sunt cu adevărat. De exemplu: *agravarea situației de securitate, angajament față de încetarea focului, acumularea trupelor la graniță (cu Ucraina), răspândirea intensivă a propagandei care incită la ură și denaturează realitatea, a descuraja agresiunea Rusiei*. Contrar eufemismelor pozitive, cele negative diminuează și reduc gradul de apreciere. Aceste eufemisme au o natură defensivă, ce compensează puterea termenilor tabu și suprimă din limbă aspectele cu care oamenii preferă să nu se confrunte direct. De exemplu: *război – conflict – acțiuni de destabilizare*. Totodată, deosebim eufemisme care creează *serii sinonimice* și se caracterizează prin diverse generalizări și restrângeri de sens (*deprecieri semantice*), urmărind un scop pragmatic care, de fapt, reflectă modificări în mentalitatea publică. Grație faptului că eufemismele se substituie frecvent unele pe altele din cauza unor presiuni extralingvistice, dar și a interdicțiilor sociale și politice, se creează un câmp sau subansamblu lexico-semantic care se află într-o relație de ierarhizare, stabilită pe baza înrudirii noționale sau denotative, cum ar fi următoarele exemple: *infirm – handicapat – cu dizabilități – cu nevoi speciale – provocat – diferit – cu determinare/hotărât (people with determinaton)*. Numărul de termeni dintr-o serie sinonimică este determinat de realitatea extralingvistică. În această ordine de idei, constatăm că pe măsură ce presiunile societății sunt mai mari, termenii se substituie mai des, seria sinonimică este mai mare, iar transformarea conceptuală a eufemismelor este mai rapidă. Pe de altă parte însă, observăm că pe măsură ce un cuvânt este folosit mai mult timp sau este mai vechi în limbă, cu atât mai ofensatoare sunt conotațiile sale, cum ar fi exemplul menționat *supra*: *persoană*

infirmă versus *persoană diferită* sau *persoană hotărâtă/persoană cu determinare*; *a muri* versus *a trece în eternitate*. Totodată, trebuie să menționăm faptul că acele cuvinte care au o frecvență înaltă sunt mai accesibile pentru publicul larg și necesită un efort cognitiv mai mic pentru a fi utilizate.

Din punct de vedere **stilistic**, eufemismele sunt exprimate prin diverse mijloace stilistice, precum metafora, metonimia, sinecdoca, litota, hiperbola, metalepsa, oximoronul, epitetul, personificarea, antiteza. Diversitatea mijloacelor stilistice percepute în exprimarea eufemistică determină expresivitatea textelor diplomatice și se utilizează pentru îndeplinirea scopului de atenuare și îndulcire a limbajului diplomatic.

Din punct de vedere **structural**, observăm că eufemismul afectează forma externă a cuvintelor prin distorsiunile pe care le provoacă, îmbogățind sau uneori sărăcind vocabularul. Analiza structurală a eufemismelor din limbajul diplomatic se bazează pe trei mijloace lexicale: interne, externe și mixte. Prin mijloace interne înțelegem formarea eufemismelor noi de la materialul lingvistic deja existent prin: derivare, compunere și schimbarea valorii lexicale. Dintre procedeele externe, constatăm că cele mai productive sunt împrumuturile cu funcție eufemistică. Împrumuturile din limbile străine urmăresc scopul de a atenua duritatea conceptului exprimat, fiind lipsite din start de asociații neplăcute și încărcătură emotivă, preluând tonul discursului livrat. Totodată, atracția spre împrumuturi este justificată din două puncte de vedere: 1) termenul neologic, având semnificația exactă a conceptului definit, circulă cu mai mare ușurință într-o limbă comparativ cu termenii creați/traduși, care necesită timp pentru a se impune ca termeni de specialitate; 2) specialistul este sigur de corectitudinea informației pe care o transmite termenul original. Mijloacele lexicale mixte se manifestă prin calcuri lingvistice lexicale (îmbogățirea vocabularului atât cu unități lexicale, cât și cu sensuri noi: *război rece*, *cortină de fier*, *dezvoltare durabilă*), semantice (împrumut de sens, prin care un cuvânt din limba-țintă obține un sens nou sub influența cuvântului din limba-sursă: *provocator/challenging* pentru o situație dificilă și ambițioasă, *coridor european* cu sens de „traseu”) și frazeologice (traducerea literală a unei unități frazeologice străine: *axa răului/axis of evil*, *clasa de mijloc/middle class*, *guvern din umbră/shadow government*).

Ținând cont de faptul că limbajul diplomatic este un important instrument de influență, cu ajutorul căruia diplomații acționează asupra comportamentului destinatarului, orientându-l în direcția care le este favorabilă, în finalul capitolului doi a fost efectuată investigarea aspectului funcțional al eufemismelor prezente în limbajul diplomatic atât la nivel lingvistic, ca generator de mesaje codificate, cât și la nivel discursiv, ca proces de comunicare strategică. În acest sens, au fost reperate cinci funcții pragmasemantice, care se află într-o ierarhie de influență ascendentă: funcția strategică, de protecție/atenuare, de persuadare/influențare camuflată, de

denaturare a faptelor, de manipulare. Identificarea acestor funcții confirmă faptul că emițătorul recurge la eufemisme care pot avea fie o semnificație concretă și explicită, fie o semnificație aluzivă și implicită, care necesită a fi identificate și interpretate în baza abilităților și competențelor corespunzătoare.

Capitolul trei, *Fenomenul eufemizării limbajului diplomatic*, poate fi considerat un amplu studiu de caz, elaborat în trei limbi (română, engleză, franceză), consacrat investigării unor teme de interes major în contextul asigurării securității regionale pentru țara noastră, precum conflictele regionale, escaladarea Războiului din Ucraina, migrația și respectarea drepturilor omului. În urma cercetării bazei teoretice a fenomenului vizat am stabilit patru criterii de investigare pentru fiecare dintre limbile de lucru ale demersului nostru: 1) decodarea codului eufemistic (semnificația); 2) stabilirea funcției limbajului conform câmpului semiotic (emotivă, conativă, poetică, metalingvistică, fatică, referențială, terapeutică); 3) identificarea tipului de eufemisme conform câmpului lingvistic din punct de vedere semantic (eufemisme de amplificare, de atenuare/voalare, disfemisme), stilistic (prin determinarea formei stilistice) și structural (prin observarea modului de îmbogățire a vocabularului); 4) evaluarea funcției pragmasemantice a eufemismului ținând cont de valoarea contextului în care apare eufemismul. Identificarea semnificației eufemismelor a fost efectuată în funcție de contextul în care apare eufemismul respectiv, întrucât niciun semn lingvistic nu este eufemistic în sine, ci anume contextul și utilizarea discursivă conferă acestui semn calități eufemistice.

Conflictele teritoriale din regiunea Mării Negre. Investigând modul de corelare a funcțiilor limbajului cu limbajul diplomatic și urmărind în mod pregnant atât valoarea contrastivă, observând ponderea de frecvență în fiecare dintre limbile investigate, cât și cea a intenției, evidențiind scopul implicit de modelare a percepției receptorului, constatăm o interconexiune constantă între acestea. Prin urmare, optimizarea simultană a tuturor funcțiilor limbajului este neargumentată, iar stabilirea unei ponderi de importanță se impune cu dificultate. Cu toate că contextele analizate demonstrează că în raportul dintre emițător și receptor funcția conativă prevalează față de celelalte funcții, considerăm totuși că funcția care are prioritate este cea fatică, deoarece esența diplomației rezidă în puterea menținerii contactului sau dialogului diplomatic. Importanța funcției fatice în limbajul diplomatic este argumentată și de faptul că dialogul bilateral și multilateral reprezintă pentru diplomați o formă preferată de soluționare a conflictelor pe cale pașnică. Totuși, prevalarea funcției conative în contextele investigate este motivată de tendința de a-l provoca sau a-l influența pe receptor în formarea anumitor convingeri sau atitudini față de obiectul comunicării. În același timp, procesul de soluționare a tensiunilor provocate de conflictele din zona extinsă a Mării Negre atestă prezența unei noi funcții terapeutice sau de arbitraj, aflată în corelație cu funcția referențială. Această funcție este

îndreptată spre un al treilea participant al situației de comunicare, ce corespunde *observatorului*, care se află în afara conflictului și are o viziune diferită asupra problemei existente. În pofida faptului că această funcție are o frecvență redusă, remarcăm totuși importanța ei.

Cercetarea dimensiunii eufemistice conform câmpului lingvistic din perspectiva semantică, stilistică și structurală oferă un peisaj bogat de observații. Așadar, din punct de vedere semantic observăm o tendință insistentă de a numi sau de a înlocui termenul *război*, care amintește de amprenta negativă a războaielor mondiale, cu eufemismul *conflict*, care are o conotație mai blândă și nu are încărcătura apăsătoare a unui război clasic. Respectiv, asistăm în acest mod la o reconceptualizare a noțiunii de război, care implică apariția și utilizarea unor cuvinte complexe și inteligente. Prin urmare, termenul *război* este înlocuit cu eufemisme precum *conflict*, *criză de securitate*, *confruntări geopolitice*, *izbucniri de tensiuni internaționale*; *aggression*, *military activity*, *changes to territory by force*, *harmful activities*; *crise*, *dégradation de la situation sécuritaire*, *tensions*, *conflit*.

Așadar, la nivelul corpusului analizat observăm că procesul de soluționare a conflictelor izbucnite în regiunea Mării Negre este tratat cu rigoare de către comunitatea europeană și internațională, în care am reperat o serie impresionantă de eufemisme de atenuare/voalare: *conflicte a căror rezolvare încă trenează și a căror „temperatură” este variabilă, spații aflate la intersecția intereselor marilor puteri*; *NATO and Russia continue to have fundamental differences, our discussion was frank*; *la dégradation de la situation sécuritaire, la montée des tensions militaires*. Deși cu un decalaj semnificativ mai mic, tema conflictelor teritoriale este impregnată și de prezența eufemismelor de amplificare sau pozitive, posedând capacitatea de a-l provoca pe receptor să fie activ și să reflecteze asupra ambiguității expresiei, devenind „complice” în decodarea mesajului: *linie roșie, retorică nucleară agresivă și iresponsabilă*; *red lines, ever-increasing aggressiveness*; *lignes rouges, la rhétorique générale alarmante*. Referindu-ne la corpusul examinat, am identificat și prezența anumitor eufemisme care formează câteva câmpuri lexico-semantică stabilite pe baza înrudirii noționale: *dialog diplomatic – to pursue diplomacy related to the Minsk Agreement, to seek the balance of interests, to resolve these differences peacefully*; *discussions substantielles, garder des canaux de dialogue pour essayer d’engager une désescalade*; și, totodată, unele deprecieri semantice: *spionaj – comportement „imperceptibil”*; *cheltuieli – investițiile în domeniul apărării/investiții pentru securitate, finanțare adecvată, finanțare suplimentară, implicații în termeni de resurse*.

Examinarea dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic din **perspectivă stilistică** oferă o gamă variată de procedee stilistice care au puterea de a modifica înțelesul propriu al cuvintelor folosite astfel, ca sensurile noi să devină mai bogate și să posedă capacitatea de a da mai multă forță imaginii sau expunerii prezentate. În urma cercetării efectuate, observăm că

procedeu stilistic cel mai des întâlnit în toate cele trei limbi de studiu este litota, figura de stil prin intermediul căreia se încearcă atenuarea expresiei unei idei care, de fapt, lasă să se înțeleagă mai mult.

Investigarea expresiilor eufemistice din **perspectivă structurală** indică faptul că împrumutul este cel mai răspândit mijloc de îmbogățire a vocabularului. În urma investigației efectuate, observăm că împrumuturile din limba franceză/latină în limba română sunt la egalitate cu cele din engleză. În ceea ce privește calcurile lingvistice lexicale și frazeologice, vectorul se schimbă spre traduceri din limba engleză, fapt ce indică dominația sau puterea limbii engleze și, respectiv, a statelor/societății engleze asupra mediului diplomatic contemporan. Prin urmare, cu cât statul este mai puternic din punct de vedere politic, economic și social, cu atât mai mare devine puterea de eufemizare a limbajului diplomatic utilizat.

Tematica conflictelor teritoriale prezintă un subiect controversat, sensibil și, respectiv, impune o abordare precaută și obiectivă. Pentru a crea o viziune cât mai clară asupra realităților de pe arena diplomatică și pentru a simți veridicitatea celor enunțate, considerăm că este imperios să percepem profunzimea limbajului diplomatic, scopul și funcțiile mesajului livrat, dar și tehnicile și strategiile la care apelează diplomații pentru atingerea scopului propus. Pornind de la aceste premise, am analizat aspectul funcțional al eufemismelor din **perspectiva pragmasemantică**, ceea ce ne-a permis să înțelegem mai mult decât se spune, de fapt. Determinarea funcțiilor pragmasemantice ale eufemismelor se conturează pe baza unei reciprocități constante, fapt care impune dificultatea de a stabili o ierarhie de importanță. Prin urmare, considerăm că analizarea funcțiilor pragmasemantice conform ponderii de frecvență ar fi mai oportună și mai bine argumentată. În cadrul corpusului analizat, remarcăm poziția de vârf a funcției de protecție/atenuare pentru toate cele trei limbi investigate. Acest plasament vine să confirme ipoteza de bază de la care am pornit în demersul nostru, conform căreia limbajul diplomatic este un limbaj cu un scop bine definit, care recurge în mod deliberat la eufemisme îndeplinind rolul de atenuare a impactului discursului diplomatic, creând astfel condiții pentru manevre diplomatice. Poziția imediat următoare a funcției strategice determină definirea și aplicarea unor politici specifice acestui areal geostrategic prin stabilirea unor mecanisme de garantare a păcii. Totodată, poziția secundă a funcției strategice ne vorbește despre atitudinea fermă a comunității europene privind stabilitatea securității bătrânului continent și promovarea politicilor și mecanismelor care ar reseta dialogul politic ca formă unică de soluționare a conflictului prin dezescaladare și discuții substanțiale. Poziția următoare este ocupată de funcția de persuadare/influențare camuflată, care confirmă scopul primordial al limbajului diplomatic de modelare a opiniilor, atitudinilor și, respectiv, a acțiunilor cu privire la detensionarea situației îngrijorătoare din regiunea Mării Negre. Funcția de denaturare a faptelor servește pentru a masca

sau a schimba în mod deliberat natura anumitor evenimente sau concepte. Acesta este cazul eufemismului *conflict* (*înghețat, prelungit, blocat, cu temperatură variabilă*) care, pe de o parte, este folosit pentru a atenua conotațiile grave ale termenului *război*, iar, pe de altă parte, este utilizat pentru a denatura adevărata politică de influență și expansiune a Federației Ruse. Considerăm important să constatăm faptul că eufemismul *conflict* este mai încărcat din punct de vedere politic, mai adaptat situațiilor teritoriale tensionante și, respectiv, mai convenabil pentru toate părțile antagoniste. Funcțiile cel mai rar întâlnite în limbajul diplomatic sunt cea de manipulare, pentru limba română, și cele de denaturare a faptelor și de manipulare, pentru limbile engleză și franceză. Acest fapt ne vorbește despre tendința limbajului diplomatic de a fi cât mai clar și mai exact posibil. Mai mult, funcția de manipulare se dovedește a fi vehement evitată de către diplomații contemporani, care recurg la strategii de influențare, negociere sau dialog diplomatic.

Eufemizarea limbajului diplomatic cu privire la Războiul din Ucraina. Escaladarea conflictului prelungit din Ucraina într-un război propriu-zis vine drept o consecință logică a lipsei sau ignorării importanței funcției fatice. Într-o altă ordine de idei, importanța funcției fatice este completată de stabilirea unei relații nu doar la nivel fizic, prin canalul comunicării, ci și prin stabilirea și menținerea unei relații psihologice, care are menirea de a verifica funcționalitatea acestui canal. Respectiv, importanța funcției fatice prin menținerea contactului devine o provocare tot mai acerbă în perioada contemporană, ghidată de supremația puterii și egoului totalitarist și vine în contradicție cu ipotezele afirmate în subcapitolul 1, conform cărora evoluția societății moderne modelează o formă nouă a unui război nonconvențional. Asistăm deci la diminuarea sau chiar ignorarea celei mai importante funcții a limbajului diplomatic, ceea ce a provocat nu numai o criză regională pe continentul european, dar și o catastrofă de ordin mondial cu repercusiuni de lungă durată pe plan politic, economic și social. Aceste aserțiuni sunt susținute și de rezultatele investigației noastre asupra limbajului utilizat de către actorii politici și diplomați care s-au pronunțat pe tema escaladării Războiului din Ucraina.

Analiza exemplurilor din corpusul faptic elucidează modul de utilizare a limbajului diplomatic în fiecare dintre cele trei limbi, în corelație cu funcțiile comunicării, punând accentul pe scopul pragmatic urmărit de către emițător. Rezultatele au scopul de a releva, pe de o parte, linia dominantă a acestora din perspectiva strategiilor folosite pentru sporirea eficacității limbajului diplomatic, dar și de a demonstra, pe de altă parte, particularitățile și relevanța funcțiilor limbajului în limbajul diplomatic actual. Astfel, observăm că funcția dominantă în toate cele trei limbi investigate este cea referențială, fiind urmată de cea conativă și cea metalingvistică. Funcția emotivă se regăsește într-un număr impresionant de mic în limba engleză și ușor mai mare în limbile română și franceză, fapt care ne vorbește despre latura umană

a celor care se pronunță asupra faptelor de război. Funcția poetică lipsește cu desăvârșire în limbile română și franceză, însă este prezentă în doar câteva exemple din limba engleză, ceea ce accentuează profunzimea și importanța problematicii abordate. Totodată, funcția terapeutică sau de arbitraj, identificată în contextele cu referire la conflictele teritoriale din arealul Mării Negre, lipsește în contextele cu privire la Războiul din Ucraina. Fenomenul este argumentat de faptul că într-o situație de criză factorul de mediere este mult prea insuficient. Respectiv, se impune necesitatea evoluției conștiinței colective de a percepe că într-un război nu există victorie, ci doar victime.

Procesul de examinare a eufemismelor reperate în contextele cu privire la Războiul din Ucraina prin prisma **dimensiunii semantice** se dovedește a fi unul prolific în toate cele trei limbi investigate prin identificarea eufemismelor atât pozitive sau de amplificare: *conflagrație sângeroasă, vicious attack, odieuse attaque*, cât și negative sau de atenuare/voalare: *mesaje care promovează false valori, disinformation and manipulating the lives of civilians, campagnes de désinformation*, care la rândul lor favorizează apariția anumitor deprecieri semantice: noțiunea de a cheltui este înlocuită prin: *a investi, to invest, investir davantage/conjointement*; acțiunile militare – *to incapacitate military infrastructure, mesures pour assurer la sécurité et la défense* și câmpuri lexico-semantice: sancțiuni – *măsuri comune și coordonate de răspuns, package of measures, mesures restrictives*. Totodată, observăm lipsa utilizării disfemismelor.

Examinarea exhaustivă a eufemismelor cu referire la escaladarea Războiului din Ucraina reperate în corpusul faptic din **perspectivă stilistică** relevă faptul că limbajul diplomatic reprezintă o sursă bogată de strategii stilistice utilizate cu scopul de a convinge sau a câștiga susținerea receptorului. La nivelul corpusului analizat observăm că atât în limba română, cât și în limbile engleză și franceză, figura de stil cu ponderea cea mai înaltă este litota, fiind urmată de hiperbolă și metaforă.

Perspectiva structurală. Observațiile efectuate pe marginea corpusului faptic relevă informații complementare privitoare la vocabularul limbilor investigate. Dintre mijloacele interne observăm că cel mai productiv procedeu este schimbarea valorii lexicale și împrumutul, ca mijloc extern de îmbogățire a vocabularului, care este preponderent din limbile franceză/latină. Totodată, constatăm prezența câtorva calcuri lingvistice lexicale de proveniență engleză: *coridor verde, provocări, război rece*. În cadrul corpusului investigat am observat că derivarea este procedeu de îmbogățire a vocabularului cel mai prolific: *demilitarization, denazification, incapacitate, disinformation*. În egală măsură, impresionante sunt observațiile care denotă faptul că în limba engleză au pătruns o serie de cuvinte împrumutate din franceză/latină: **conflict** din lat. *conflictus*, **operation** – împrumut din fr. *operation*/lat. *operatio*, **invasion** – împrumut din fr. *invasion*/lat. *invasionem*, **aggressions** – împrumut din fr.

aggression/lat. *aggressio*, **casualties** – împrumut din fr. *casuel*/lat. *casualis/casus*, **decimate** – împrumut din lat. *decimare*. Vocabularul limbii franceze se îmbogățește prin formarea unităților lexicale noi pe baza materialului lingvistic deja existent prin derivare: *désinformation*, *affrontement*, *investissements*, *relocalisation*.

Funcțiile eufemismelor din contextul Războiului din Ucraina. În scopul de a obține o analiză cât se poate de amplă și obiectivă a funcțiilor pragmasemantice ale eufemismelor din contextele cu privire la Războiul din Ucraina, considerăm important să menționăm că, deși în proporții considerabil diferite, toate cele șase funcții ale limbajului diplomatic au fost identificate în limbile română, engleză și franceză. Totodată, observăm că limbajul diplomatic infuzat în mod deliberat cu eufemisme se dovedește a fi o strategie de elaborare a unei comunicări persuasive, care urmărește scopul de obținere a unor reacții dorite din partea societății. Astfel, ipoteza care stă la baza demersului nostru afirmă faptul că limbajul diplomatic, fiind un limbaj al puterii, poate fi utilizat în calitate de strategie de persuadare și influențare camuflată. Întrucât intenția mesajului emis poate uneori fi exprimată atât direct, cât și indirect (intenție ascunsă), identificarea funcției eufemismelor din asemenea contexte poate prezenta dificultăți. Prin urmare, în timpul procesului de investigare a materialului factual, am observat că liderii care au o putere și influență mai mare sunt mai predispuși spre emiterea anumitor eufemisme, care sunt ușor absorbite și difuzate de către ceilalți diplomați, în calitate de politică a statului pe care o promovează. La rândul lor, diplomații, în calitatea lor de promotori ai politicii statului, citează liderii politici cu scopul de a convinge de justetea alegerilor formulate. În acest scop am elaborat o ierarhizare a funcțiilor pragmasemantice conform criteriilor argumentative și de reacție la declanșarea atacului armat asupra Ucrainei pentru fiecare limbă separat și am observat gradul lor de contrastivitate. Prin urmare, considerăm că discursul președintelui rus cu privire la declanșarea *operațiunii militare speciale* este impregnat cu argumente eufemistice cu funcție de manipulare. Observăm că această formă de limbaj nou/newspeak, descrisă minuțios de către George Orwell în romanul *1984* (v. pagina 82, cap. 2), a fost impusă pentru utilizare cu scopul de a înlocui conotația negativă a cuvântului **război** și, respectiv, pentru a schimba atitudinea societății față de ceea ce se întâmplă (intenție ascunsă). Această strategie a propagandei se bazează pe postulatul conform căruia gândirea se conturează în cuvinte, respectiv cuvintele, conceptele și termenii pe care îi folosim afectează percepția lumii înconjurătoare și modul în care ne raportăm la oameni și evenimente. În timp ce funcțiile de manipulare și denaturare a faptelor au fost sesizate doar în comunicările emise de liderii ruși, funcția de persuadare/influențare camuflată a fost identificată atât în comunicările liderilor politici locali, cât și internaționali, drept reacție de solidaritate împotriva agresiunii Rusiei în Ucraina. Totuși, considerăm că V. Putin a reușit să producă ceva ce era de neimaginat în era post-Războiului Rece: pe de o parte, a

creat o reacție de solidaritate și unanimitate din partea Uniunii Europene și a întregii comunități internaționale fără precedent pentru Ucraina, iar, pe de altă parte, a schimbat radical poziția UE și SUA față de Rusia. Funcția cu cea mai mare pondere de frecvență în toate cele trei limbi de cercetare este cea de protecție/atenuare. Această frecvență este explicată prin reacția de răspuns coordonat și unificat al comunității internaționale care are tendința de a tempera gravitatea evenimentelor desfășurate începând cu 24 februarie 2022.

Tema **migrației și respectării drepturilor omului** devine tot mai des polemizată în ultimul timp de către diplomați, debordând de expresii eufemistice. Ținând cont de complexitatea acestei tematici, ne-am propus să urmărim modalitatea de expunere și descriere a evenimentelor care s-au desfășurat la frontiera estică a UE cu Belarus în toamna anului 2021, când s-a organizat o adevărată criză a migrației ca parte a unui atac hibrid cu scopul de a slăbi controlul UE la granițele sale, drept răzbunare pentru sancțiunile impuse asupra statului belarus din cauza reprimării disidenței de către regimul Lukașenko și, respectiv, gestionarea acestei crize de către diplomații UE. Al doilea eveniment migrațional asupra căruia ne-am îndreptat atenția în cercetarea noastră este catastrofa umanitară cauzată de invazia Federației Ruse asupra Ucrainei din 24 februarie 2022, care a forțat poporul ucrainean să-și părăsească casele pentru a găsi refugiu și securitate pe meleaguri străine.

Întrucât toate cele șase funcții ale limbajului se influențează reciproc în mod intens și dinamic, respectiv valorificarea tuturor funcțiilor este imposibilă, ne-am propus să examinăm ponderea de frecvență a acestora, indicând totodată atât gradul de importanță, cât și scopul mesajului emis. Așadar, investigând interdependența funcțiilor limbajului cu limbajul diplomatic cu privire la migrație și drepturile omului, observăm că funcția dominantă în toate cele trei limbi analizate este cea referențială. Următoarea cea mai frecventă funcție a limbajului este cea metalingvistică pentru română și, cu un decalaj simțitor mai mic, pentru franceză. Pentru limba engleză, a doua funcție din tabloul de frecvență este cea emotivă. Pe locul trei se situează funcția emotivă pentru limbile română și franceză, iar pentru engleză – cea conativă. Funcțiile poetică și fatică sunt plasate pe un plan secundar, prin simetrie cu cea terapeutică, investigată din perspectiva analizei situației de comunicare a lui S. Marcus, fără însă a fi complet eliminate din câmpul semiotic.

Perspectiva semantică. Analizând gradul de eufemizare a limbajului diplomatic cu privire la migrație și respectarea drepturilor omului din perspectivă semantică, observăm că eufemismele cel mai des întâlnite sunt cele de atenuare/voalare în toate limbile investigate: *migrant în situație nereglementară, undocumented (stateless) migrant, immigrant sans papier (en situation irrégulière)*, fiind urmate de eufemismele de amplificare: *orchestreză o criză la frontierele estice ale Uniunii Europene, orchestration of irregular migration,*

l'instrumentalisation de la migration irrégulière par les acteurs étatiques și cu reperarea unui exemplu disfemistic în limba engleză. Această tendință de atenuare/voalare a mesajelor și abordărilor cu referire la migrație nu este doar de dragul corectitudinii politice, ci mai cu seamă pentru a contribui la modelarea percepției pe care o avem despre realitățile migrației, deoarece frecvența utilizării termenilor negativi sau alarmiști din limbajul diplomatic are un impact direct asupra modului în care sunt percepuți migranții. Drept urmare a acestei tendințe, observăm un efort notoriu nu doar al unei abordări uniforme, ci și al unei abordări corecte și echilibrate a utilizării terminologiei cu privire la migrație. Pentru ca drepturile omului să fie respectate, dar și pentru modelarea opiniei publice referitor la fenomenul migrației, observăm un efort considerabil pentru calificarea clară și exactă a acestui fenomen, recurgându-se pe scară largă la „eufemisme de ospitalitate” în scopul de a descrie fenomenul migrațional, inclusiv practicile de detenție și de deportare. Astfel, eforturile de a caracteriza controlul migrației prin eufemisme sunt larg răspândite atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Cu toate acestea, în ciuda cadrului legal existent, migranții continuă să sufere abuzuri, exploatare și violență. Lipsa de înțelegere și respectare a drepturilor omului ale migranților îi face să devină un grup din ce în ce mai vulnerabil și, totodată, ușor de exploatat. Astfel, evenimentele organizării crizei migranților de la frontiera estică a UE (Polonia, Letonia și Lituania) cu Belarus accentuează în mod pregnant aceste încălcări, fiind vehement criticate de către comunitatea europeană, utilizând eufemisme de amplificare: *amenințare insidioasă sub forma instrumentalizării unor persoane disperate*.

Remarcăm, totodată, o necesitate stringentă de a contracara atât atitudinea din ce în ce mai xenofobă a comunității sociale, cât și a liderilor autocrați care dehumanizează persoanele aflate în căutarea unei vieți mai bune, utilizându-le ca mijloace de negociere politică. În teoria morală a lui Kant găsim o legătură strânsă între conceptul de demnitate umană și interdicția de a folosi oamenii doar ca mijloace pentru obținerea anumitor foloase, legătură care a fost ignorată în totalitate. Astfel de atitudini trădează latura umană a organizatorilor acestor evenimente, în care individul nu are nici loc, nici nume și nici drepturi. De asemenea, aceasta subminează grav percepția societății cu privire la contribuția pozitivă pe care migranții, ca motoare ale noilor experiențe, perspective și idei, o aduc dezvoltării sociale și economice a unei țări.

Investigarea dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic din **perspectiva stilistică** oferă o imagine asupra mijloacelor de exprimare a eufemismelor din punctul de vedere al expresivității și al conținutului lor afectiv. În urma determinării mijloacelor stilistice ale eufemismelor regăsite în contextele cu privire la migrație și respectarea drepturilor omului, observăm că litota este cel mai frecvent mijloc stilistic utilizat în toate cele trei limbi analizate. Rezultatele obținute în urma determinării mijloacelor stilistice ale eufemismelor contravin aserțiunii teoretice conform căreia metafora este cel mai frecvent întâlnit mijloc de exprimare

stilistică. Întrucât litota are capacitatea de a pune în lumină o idee făcând recurs la atenuare și totodată la politețe, modestie, lăsând loc pentru a se înțelege mai mult decât este spus de fapt, considerăm că această figura de stil este proiectarea directă a eufemismului în sfera stilistică.

Examinarea dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic din perspectivă **structurală** ne-a permis să observăm că dintre mijloacele interne, derivarea este cel mai frecvent mijloc de îmbogățire a vocabularului pentru toate cele trei limbi investigate, fiind urmată de schimbarea valorii lexicale. Mijloacele mixte de îmbogățire a vocabularului, care se manifestă în mod special prin utilizarea calcurilor lingvistice, se dovedesc a fi ceva mai productive decât împrumuturile.

Examinând **funcțiile pragmasemantice** ale eufemismelor din contextele cu privire la migrație și drepturile omului, ne-am propus să elaborăm o pondere de frecvență a acestora. Astfel, remarcăm că funcția cea mai frecventă în toate cele trei limbi investigate este cea de protecție/atenuare, fiind urmată, cu un decalaj semnificativ mai mic, de funcția strategică și cea de persuadare/influențare camuflată. Funcțiile de manipulare și denaturare a faptelor nu au fost identificate în contextele propuse pentru investigare. Această constatare își are explicația în mod primordial în tendința de a trata acest subiect sensibil pentru societate în acord cu corectitudinea politică, protejând și atenuând nuanțele derogatorii, care ar crea premise pentru acutizarea unei situații de conflict. Precizăm totuși că conceptul de corectitudine politică nu este un eufemism în sine, însă tot ce se află în spatele acestuia este eufemism. Astfel, funcția de protecție/atenuare a eufemismelor selectate din contextele actelor de comunicare diplomatică se caracterizează printr-o anumită politețe, rezervă în discuții sau, cu alte cuvinte, o evitare motivată a termenului direct sau o camuflare a realității dure. Totodată, această funcție are un scop pragmatic bine determinat, orientat spre modelarea percepției sociale asupra fenomenului vizat. În consonanță cu observațiile făcute, constatăm că ipoteza de bază de la care am pornit în cercetarea noastră este confirmată prin faptul că limbajul diplomatic are puterea de a atenua duritatea mesajului emis, contribuind astfel la modelarea subtilă a percepției fenomenului vizat.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Concluziile studiului asupra dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic vin să confirme ipoteza generală a acestei lucrări, conform căreia eufemismul din limbajul diplomatic dezvoltă în toate cele trei limbi investigate – română, engleză, franceză – caracteristicile unui instrument generativ de semnificații pozitive, care în urma decodării și interpretării în baza cunoștințelor receptorului contribuie la atenuarea conotațiilor negative și, totodată, se dovedește a fi o strategie de modelare a conștiinței sociale, fiind un instrument de influențare a comportamentului receptorului. Prin urmare, eufemismul devine un spațiu favorabil pentru interferarea acestor două tendințe, având o pondere explicativă apreciabilă în argumentarea prezumției potrivit căreia

limbajul diplomatic este un limbaj al puterii. Respectiv, ipoteza de plecare a cercetării noastre a fost demonstrată în baza opiniilor științifice atât din domeniul lingvisticii, cât și al relațiilor internaționale care au contribuit la valorificarea structurii, posibilităților, constrângerilor și pericolelor limbajului diplomatic. O altă ipoteză confirmată în demersul nostru este demonstrarea efectului persuasiv pe care diplomații îl explorează mai cu seamă în situațiile de conflict sau în evenimente de importanță primordială, urmărind scopul implicit de orientare spre o anumită interpretare favorabilă emițătorului. Totodată, în urma studiului efectuat, am confirmat ipoteza conform căreia eufemismul este un fenomen lingvistic utilizat pentru atenuarea limbajului cu încărcătură semantică nepoliticoasă. Cercetarea eterogenă a dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic în fiecare dintre limbile de cercetare ale studiului nostru a evidențiat un șir de concluzii care confirmă complexitatea și dificultatea fenomenului investigat. Prin urmare:

1. Cercetarea dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic prin prisma abordării diacronice, observând evoluția limbajului diplomatic de la modelul clasic la cel contemporan, fiind influențat de noile tendințe ale tehnologiilor informaționale, și a corelației funcțiilor limbii cu limbajul diplomatic constituie o contribuție valoroasă la stabilirea particularităților limbajului diplomatic și perceperea mecanismelor de generare a eufemismelor.

2. Rezumând multitudinea de opinii științifice exprimate asupra eufemismului, am dedus că acesta nu este un simplu instrument lingvistic, ci reprezintă o parte integrantă a unui fenomen larg și încăpător ce însumează în structura sa aspecte lingvistice (folosit pentru neutralizarea unui termen neplăcut de tip formal sau semantic care ar suscita disconfortul receptorului), pragmatice (menținerea unui raport agreabil între emițător și receptor, acționând ca un conservator al imaginii de sine și al autonomiei participanților la comunicare, fiind în același timp un mecanism de politețe care fortifică imaginea pozitivă atât a emițătorului, cât și a receptorului) și cognitive (alegere conștientă), urmărind atenuarea efectelor potențial ofensatoare și păstrarea armoniei în comunicare. Astfel, eufemismul servește unui scop bine determinat și reprezintă coloana vertebrală a limbajului diplomatic, dezvăluind atât cât este necesar și cât mai puțin posibil.

3. În baza cercetării efectuate ne-am convins că eufemismul este un proces sociolingvistic, aflat în corelație cu societatea în care apare, evoluând odată cu timpul și schimbările extralingvistice și reflectând concepția societății despre realitate. Fiind supus mereu schimbărilor și dinamicității, eufemismul asimilează proprietăți de permeabilitate și receptivitate la schimbările și evoluțiile mediului și contextului în care apare. Prin urmare, necesitatea utilizării eufemismelor se manifestă prin invocarea unei substituții lexicale a termenului nedorit (aflându-se în corelație cu corectitudinea politică și politețea), urmărind scopul de a atenua, a evita sau a spori expresiv o anumită realitate interzisă (fiind în legătură astfel cu disfemismul și tabuul).

4. Clasificarea eufemismelor prezente în limbajul diplomatic din perspectivă semantică (observând influența eufemismelor asupra limbii și a vocabularului), stilistică (investigând modul de exprimare a eufemismelor prin multiple mijloace stilistice) și structurală (analizând modul în care eufemismele afectează forma externă a unităților lexicale, îmbogățind sau sărăcind vocabularul) reprezintă o valoare adăugată a cercetării fenomenului vizat și contribuie la o mai bună percepere a limbajului diplomatic.

5. Limbajul diplomatic este o resursă incontestabilă de putere, prin intermediul căruia diplomații acționează asupra formării opiniei receptorului, urmărind scopul de a-l orienta în direcția care este favorabilă emițătorului.

6. Reliefa și investiga funcțiile eufemismului din perspectivă pragmatolingvistică, prin abordare semantică – ca proces de codificare a mesajului, precum și prin abordare pragmatică – ca proces de interacțiune strategică între diplomați contribuie la înțelegerea în profunzime a subtextului limbajului diplomatic și, totodată, sporește competențele discursive de decodare a mesajului, favorizând analiza critică.

7. Factorul decisiv în alegerea materialului factual pentru demersul nostru se bazează pe ponderea de frecvență a eufemismelor în situațiile marcate de tensiuni politice intense, care oferă un spectru larg de interpretări și observări. Documentarea științifică efectuată ne-a permis să deducem că eufemismul nu este doar o alegere lexicală îngrijită, ci, mai cu seamă, un cod care înglobează în sine conotații voalate și care este utilizat cu un anumit scop. Examinarea exhaustivă a fenomenului eufemistic din limbajul diplomatic ne-a permis să sintetizăm patru criterii de analiză: 1. identificarea semnificației eufemismelor; 2. precizarea și descrierea interacțiunii funcției limbajului cu limbajul diplomatic, acordând prioritate aspectului pragmatic; 3. investiga eufemismelor conform câmpului lingvistic din perspectivă semantică, stilistică și structurală; 4. identificarea și descrierea funcției pragmasemantice.

8. Identificarea semnificației eufemismelor a fost efectuată în funcție de contextul în care apare eufemismul respectiv, întrucât niciun semn lingvistic nu este eufemistic în sine, ci anume contextul și utilizarea discursivă conferă acestui semn calități eufemistice.

9. În tratarea temei conflictelor teritoriale am observat că funcția dominantă a limbajului este cea conativă în limbile română și franceză, iar în limba engleză funcția cu o frecvență mai mare este cea fatică, fiind orientată spre diminuarea agresiunii și menținerea echilibrului. Tema declanșării Războiului din Ucraina este o dovadă explicită a ignorării importanței funcției factice în relațiile politice și diplomatice dintre țări și întreruperea cu desăvârșire a contactului atât lingvistic, cât și psihologic, prevalând funcția referențială în toate limbile investigate. Acest fapt relevă obiectivul de a transmite informația în modul cel mai obiectiv posibil, scop care nu este respectat de către ambele părți ostile. În contextele cu privire la migrație și drepturile omului

funcția dominantă, atât din punctul de vedere al frecvenței, cât și al intenției, în toate cele trei limbi investigate este cea referențială. Prin intermediul mesajului emis, această funcție nu admite opiniile subiective ale emițătorului, urmărind scopul de a transmite informații obiective și exacte (v. reprezentarea grafică 3.13 din anexa 8).

10. Întrucât aspectul pragmatic se deduce din cel semantic, am optat pentru cercetarea dimensiunii eufemistice a limbajului diplomatic conform câmpului lingvistic din perspectivă semantică, stilistică și structurală, care ne-a permis un spectru larg de observații:

a) din punct de vedere semantic, am remarcat că eufemismele de atenuare/voalare sunt dominante atât în limba română, cât și în limbile engleză și franceză în toate cele trei teme investigate, fiind urmate, cu un decalaj semnificativ mai mic, de cele de amplificare, care se manifestă ușor mai pronunțat în limba engleză pentru tema conflictelor teritoriale și practic lipsesc din contextele cu privire la migrație și drepturile omului în limba franceză (v. reprezentarea grafică 3.14 din anexa 8). Această observație confirmă în totalitate ipoteza noastră conform căreia eufemismul este un fenomen lingvistic utilizat în scopul voalării unui limbaj frust. Totodată, tema conflictelor teritoriale atestă în limba română prezența unor disfemisme utilizate drept reacție la situații de tensiune ridicată;

b) perspectiva stilistică oferă o imagine asupra expresivității și a conținutului afectiv al eufemismelor. Conform studiului efectuat, figura de stil cea mai frecventă prin care sunt exprimate eufemismele prezente în limbajul diplomatic în cadrul tuturor temelor și limbilor investigate este litota, fiind urmată de metaforă și hiperbolă. Rezultatele obținute în urma determinării mijloacelor stilistice ale eufemismelor în toate cele trei teme și trei limbi de investigare contravin aserțiunii teoretice conform căreia metafora este cel mai frecvent mijloc stilistic. Considerăm că rezultatele studiului nostru, potrivit căruia litota este proiectarea directă a eufemismului în sfera stilistică, au o bază teoretică explicativă, întrucât litota are capacitatea de a pune în lumină o idee făcând recurs la atenuare și, totodată, la politețe și modestie, lăsând loc pentru a se înțelege mai mult decât este spus de fapt;

c) investigarea eufemismelor din punct de vedere structural oferă o percepere profundă și de ansamblu a evoluției și utilizării semnelor lingvistice cu încărcătură eufemistică, influențând astfel sensul cuvintelor și contribuind la îmbogățirea vocabularului. Astfel, pentru tematica conflictelor teritoriale cel mai productiv mijloc de îmbogățire a vocabularului se dovedește a fi calcul lingvistic tradus din limba engleză, fapt ce indică dominația limbii engleze asupra mediului diplomatic contemporan. Pentru tematica escaladării Războiului din Ucraina cel mai productiv mijloc de îmbogățire a vocabularului este schimbarea valorii lexicale, în timp ce pentru tematica migrației și drepturilor omului – derivarea.

11. Identificarea și descrierea funcției pragmasemantice a favorizat relevarea atitudinii emițătorului față de destinatar și a gradului de intenționalitate asupra mesajului emis. Astfel, în cadrul corpusului analizat am identificat că poziția de vârf atât ca pondere de frecvență, cât și ca cea de importanță pentru toate temele și limbile investigate este ocupată de funcția de protecție/atenuare. Acest plasament confirmă în totalitate ipoteza de la care a pornit demersul nostru, potrivit căruia limbajul diplomatic este un limbaj cu un scop bine definit, care recurge în mod deliberat la eufemisme îndeplinind rolul de atenuare a impactului discursului diplomatic, creând astfel condiții pentru manevre diplomatice. Deși cu un decalaj semnificativ mai mic, această funcție este urmată de cea strategică, fiind ușor mai pronunțată în tematica conflictelor teritoriale în franceză și engleză, însă care scade semnificativ în tematica escaladării Războiului din Ucraina și a migrației și drepturilor omului, în limba engleză. Această constatare confirmă scopul primordial al diplomației de a rezolva orice conflict la masa tratativelor, prin mesaje strategice care să evite degradarea relațiilor diplomatice dintre state, deziderat care nu s-a împlinit în timpul escaladării Războiului din Ucraina (v. reprezentarea grafică 3.15 din anexa 8).

Așadar, **ipoteza de bază a cercetării noastre** se confirmă în totalitate. Cercetarea epistemologică și metodologică ce a stat la baza demersului nostru demonstrează că atât ipoteza de plecare, cât și tezele propuse pentru investigare confirmă aserțiunea conform căreia eufemismele servesc drept alternativă la duritatea unui limbaj frust, nepolitic (teza 1), respectiv, limbajul diplomatic își afirmă statutul de limbaj al puterii și poate fi utilizat în calitate de strategie de persuadare și influențare camuflată (teza 2), iar, în consecință, devine un limbaj cu un scop bine definit, care recurge în mod deliberat la eufemism, îndeplinind rolul de atenuare a impactului discursului diplomatic, creând astfel condiții pentru manevre diplomatice (teza 3).

La finalul activității noastre de cercetare, sperăm că aceasta va servi drept o punte de plecare spre continuarea muncii începute, care va lua în considerare următoarele **recomandări**:

- A cerceta limbajul diplomatic din diverse perspective în baza metodologiei propuse în prezenta lucrare, întrucât valorificarea potențialului informativ al diverselor perspective, bazat pe o metodologie bine argumentată, ar favoriza evidențierea unor conotații ascunse pe care tinerii lingviști și diplomați ar trebui să le identifice și să le aplice în mod corespunzător.

- A folosi rezultatele acestei investigații în dezvoltarea ulterioară a cercetării domeniului limbajului diplomatic.

- A utiliza eufemismele reperate în corpusul faptic pentru perceperea semnificației implicite a eufemismelor utilizate în contextele diplomatice.

- În speranța că rezultatele acestei cercetări vor fi destul de convingătoare atât pentru cei interesați de lingvistică, cât și pentru cei aflați la început de cale în domeniul relațiilor diplomatice, recomandăm să se valorifice puterea limbajului diplomatic la justa sa valoare.

BIBLIOGRAFIE

1. ALLAN, Keith, BURRIDGE, Kate. *Euphemism and Dysphemism. Language Use as Shield and Weapon*. Oxford University Press, New York, 1991. 263 p. ISBN 0195066227, 9780195066227.
2. ALLAN, Keith, BURRIDGE, Kate. *Euphemism and Language Change: The Sixth and Seventh Ages*. În: *Lexis, Journal in English Lexicology*, nr. 7, 2012. *Euphemism as a Word-Formation Process*, p. 65-92. Ediția Universității Jean Moulin, Lyon. Număr OCLC 6334803986. Disponibil: <https://journals.openedition.org/lexis/355>.
3. ALLAN, Keith, BURRIDGE, Kate. *Forbidden words: Taboo and the Censoring of Language*. Cambridge University Press, 2006. 303 p. ISBN 978-0-511-33514-3.
4. BOBEICĂ, Galina. *Clasificarea eufemismelor din limbajul diplomatic*. În: *Noi tendințe în predarea limbajelor de specialitate în contextul racordării învățământului superior la cerințele pieței muncii*. Ediția 4. Chișinău: 2021, p. 52-60. ISBN 978-9975-56-893-7.
5. BROWN, Penelope, LEVINSON, Stephen C. *Politeness. Some Universal in Language Usage*. New York, Cambridge University Press 1987. 360 p. ISBN 0 521 30863 2.
6. COȘERIU, Eugen. *Limbaj și politică*. În: *Revistă de lingvistică și știință literară*, nr. 5. Chișinău: 1996, p. 10-28.
7. COȘERIU, Eugen. *Omul și limbajul său*. Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza”. Iași, secțiunea III. Lingvistică, 1991-1992. Editura Universității „Al. I. Cuza”.
8. FREUD, Sigmund. *Totem and Taboo*. Traducere în engleză de A.A. Brill. Londra: 1919 [citat 12.02.2021]. Disponibil: <https://www.gutenberg.org/files/41214/41214-h/41214-h.htm>.
9. GALLI de'PARATESI, Nora. *Semantica dell'Eufemismo: l'eufemismo e la repressione verbale con esempi tratti dall'italiano contemporaneo*. Torino, Università di Torino: 1964. 196 p. ISNI 0000 0001 1761 340X.
10. HOLDER, R.W. *A Dictionary of Euphemism*. Oxford University Press: 2008. 432 p. ISBN 9780199235179 0199235171.
11. HRISTEA, Theodor. *Calcul lingvistic ca procedeu de îmbogățire a vocabularului* [citat 21.01.2021]. Disponibil: www.ebooks.unibook.ro/filologie/dominte/8-4.htm.
12. HRISTEA, Theodor. *Procedee interne de îmbogățire a vocabularului*. În: *Introducere în teoria lingvistică: antologie pentru seminarul de teorie a limbii* (coord. Dominte Constantin). București: Editura Universității din București, 2003. 412 p. ISBN 973-575-807-5.
13. IRIMIA, Dumitru. *Structura stilistică a limbii române contemporane*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1986. 261 p. OCLC 17621320.

14. LAKOFF, Robin T., SACHIKO, Ide. *Broadening the Horizon of Linguistic Politeness*. În: *Multilingua*, 25, nr. 4: 2006. 342 p. ISSN 0167-8507.
15. LAKOFF, Robin T. *The Language of War*. Berkeley: University of California Press, 2000, 323 p. ISBN 9780520216662. 9780520232075.
16. LAKOFF, Robin T. *The logic of politeness: Or, minding your p's and q's*. În: *Papers from the 9th Regional Meeting of Chicago Linguistic Society*. Bridge University Press: 1973, p. 292-305 [citat 20.11.2020]. Disponibil: <https://linguistlinguine.tumblr.com/post/138002695542/lakoff-1973-papers-from-the-ninth-regional#notes>
17. MARCUS, Solomon. *Dialogue Faced with Simulation. A Semiotic Approach to Dialogue within International Organizations*. În: *Revue Roumaine de Linguistique*, Tom. 25, nr. 5, 1980, p. 545-549.
18. MARCUS, Solomon. *Diplomatic Communication*. În: *Revue Roumaine de Linguistique*, 1981, nr. 1, p. 25-35.
19. MARCUS, Solomon. *Paradigme universale*. Pitești, 2005. 316 p. ISBN 973-697-579-7.
20. NICOLSON, Harold. *Diplomacy*. London, Oxford University Press: 1950. 255 p. Disponibil: <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.14552/page/n249/mode/2up>.
21. NYE, Joseph. S. *Soft Power*. În: *Foreign Policy*, nr. 80, 1990, p. 153-171, publicat în Carnegie Endowment for International Peace.
22. ORWELL, George. *1984*. Chișinău, Hyperion: 1991. 250 p.
23. ORWELL, George. *1984*. Disponibil: <https://www.planetebook.com/free-ebooks/1984.pdf> (citat 7.06.2021).
24. ORWELL, George. *Politics and the English Language* [citat 23.11.2020]. Disponibil: <http://www.public-library.uk/ebooks/72/30.pdf>.
25. PINKER, Steven. *The Blank Slate: the modern denial of human nature*. London: 2002. 509 p. ISBN 0-7139-9256-5.
26. RAWSON, Hugh. *A dictionary of euphemism and other doubletalk*. New York: 1995. 463 p. ISBN 9781849720489 1849720487.
27. ROȘCOVAN, Nina. *Dimensiunea intertextuală a editorialului în limbile română, engleză și franceză*. Chișinău: 2018. 203 p.
28. TOURNIER, Jean. *L'expression euphémique des tabous*. În: *Recherches en linguistique étrangères. Annales littéraires de l'université de Besançon*. Paris: 1975, p. 150-177.
29. VILLAR, Constanze. *Pour une théorie du discours diplomatique* [citat 14.07.2020]. Disponibil: https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/3_45-61.pdf.

30. WITTMANN, Anna, M. *Talking Conflict: The Loaded Language of Genocide, Political Violence, Terrorism, and Warfare*. Santa Barbara, California: ABC-CLIO, 2017. 386 p. ISBN 9781440834240 1440834245.

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice din străinătate:

1. BOBEICĂ, Galina. Abordarea semantico-funcțională a procesului de eufemizare în diplomația Twitter. În: *Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines (EISH)*, Tbilisi, 2019, nr. 6, pp. 186-197. ISSN 1987-8753.

2. BOBEICĂ, Galina. Evoluția limbajului diplomatic în context lingvistic. În: *Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines (EISH)*, Tbilisi, 2020, nr. 7, pp. 351-373. ISSN 1987-8753.

3. BOBEICĂ, Galina. Conceptul de limbaj diplomatic ca parte a limbajului specializat. În: *Etudes Interdisciplinaires en Sciences humaines (EISH)*, Tbilisi, 2021, nr. 8, pp. 600-610. ISSN 1987-8753

Articole în reviste științifice din Registrul Național al revistelor de profil:

4. BOBEICĂ, Galina. Interacțiunea funcțiilor limbii cu limbajul diplomatic. În: *Studia Universitatis Moldaviae*, Seria: *Științe Umanistice*. Chișinău, 2022, nr. 10 (160), pp. 77-81. Categoria B, ISSN 1811-2668, E-ISSN 2345-1009. <https://humanities.studiamsu.md/wp-content/uploads/2022/12/12.p.77-81.pdf>

5. BOBEICĂ, Galina. Aspectul funcțional al eufemismelor din limbajul diplomatic, În: *Philologia*. Chișinău, 2022, nr. 3 (318), pp. 80 – 88. Categoria B, ISSN 1857-4300, E-ISSN 2587-3717. https://philologia.ifr.md/archive/3_2022/7_Bobeica_Aspectul.pdf

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale

(editate peste hotare):

6. BOBEICĂ, Galina. Ambiguity versus Precision: the Use of Euphemisms in Diplomatic Discourse. În: *Revolutions: The Archeology of Change*. Iași, 2017, pp. 257-264. ISBN: 978-606-714-440-6, e-ISBN 978-606-714-441-3.

7. BOBEICĂ, Galina. Rolul eufemismelor în discursul diplomatic. În: *Exploring the Dogital Turn*. Iași, 2018, pp. 285-298. ISBN 978-606-714-503-8, e-ISBN: 978-606-714-504-5.

Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale

(editate în Republica Moldova):

8. BOBEICĂ, Galina. Euphemistic Language in the Diplomatic Discourse. În: *Noi tendințe în predarea limbajelor de specialitate în contextul racordării învățământului superior la cerințele pieței muncii*. Chișinău, 2017, ediția a 2-a, pp. 14-18. ISBN 978-9975-56-433-5.

9. BOBEICĂ, Galina. Considerații teoretice asupra eufemismului din limbajul diplomatic. În: *Noi tendințe în predarea limbajelor de specialitate în contextul racordării învățământului superior la cerințele pieței muncii*. Chișinău, 2018, ediția a 3-a, pp. 40-48. ISBN 987-9975-56-604-9.

10. BOBEICĂ, Galina. Clasificarea eufemismelor din limbajul diplomatic. În: *Noi tendințe în predarea limbajelor de specialitate în contextul racordării învățământului superior la cerințele pieței muncii*. Chișinău, 2021, ediția a 4-a, pp. 52-60. ISBN 978-9975-56-893-7.

ADNOTARE

Galina Bobeică: Dimensiunea eufemistică în limbajul diplomatic: studiu contrastiv în limbile engleză, franceză și română, teză de doctor în filologie, Chișinău, 2022.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, un tabel, 17 figuri, bibliografie constituită din 171 de titluri, 165 de pagini (text de bază), 7 anexe și un glosar de eufemisme în română, engleză, franceză. Rezultatele cercetării sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: limbaj diplomatic, eufemism, clasificarea eufemismelor, funcțiile eufemismelor, disfemism, tabu, corectitudine politică, politețe, cod, influențare.

Scopul lucrării constă în elucidarea caracterului ambiguu și echivoc al limbajului diplomatic, care utilizează strategii de camuflare a aspectelor negative prin prezentarea acestora într-un mod cât mai amiabil posibil (dimensiunea eufemistică), studiind și comparând particularitățile eufemismului în limba română și ale corespondențelor lui în limbile engleză și franceză, precum și stabilirea impactului pe care eufemismul îl are asupra destinatarului în limbile română, engleză și franceză.

Obiectivele cercetării sunt: stabilirea unui cadru teoretic și metodologic pertinent pentru elaborarea unui studiu exhaustiv al dimensiunii eufemistice ca trăsătură de bază a limbajului diplomatic; caracterizarea traiectoriei ascendente a limbajului diplomatic; descrierea mecanismelor de funcționare a limbii și a particularităților de manifestare a limbajului diplomatic; definirea și identificarea caracteristicilor teoretice ale eufemismelor; identificarea interferențelor eufemismului cu politețea și corectitudinea politică din punct de vedere pragmatic și a celor cu disfemismul și tabuul din punct de vedere semantic; efectuarea unei tipologii a eufemismelor conform caracteristicilor formale și funcționale; sintetizarea funcțiilor eufemismelor în limbajul diplomatic din perspectivă semantică, ca proces de codificare a mesajului și din perspectivă pragmatică, ca proces de interacțiune strategică între diplomați în limbile română, engleză și franceză; elucidarea mecanismelor de funcționare a dimensiunii eufemistice în limbajul diplomatic prin determinarea similitudinilor și diferențelor în limbile română, engleză și franceză.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării rezidă în investigarea eufemismului prin explorarea diverselor posibilități de codare, decodare și interpretare a eufemismelor din limbajul diplomatic, în plan contrastiv cu limbile engleză și franceză.

Problema științifică soluționată constă în analiza interacțiunii funcțiilor limbii cu limbajul diplomatic, evaluarea efectelor pragmasemantice în decodarea eufemismelor și observarea tendințelor de eufemizare a limbajului diplomatic în limbile română, engleză și franceză.

Importanța teoretică: cercetarea reprezintă un parcurs în cercuri concentrice, orientând studiul de la un cadru larg, al creionării caracteristicilor limbajului diplomatic pe parcursul evoluției sale începând cu epoca antică și culminând cu epoca contemporană, până la aspectele aplicative ale eufemismului, ca trăsătură de bază a limbajului diplomatic, într-un amplu studiu de caz dedicat evenimentelor ce afectează securitatea regională a țării noastre în limbile română, engleză și franceză.

Valoarea aplicativă a lucrării se confirmă prin relevarea originalității rezultatelor obținute în vederea cercetării ulterioare a fenomenului eufemizării, reliefaarea instrumentelor pertinente pentru elaborarea unui discurs cu intenții persuasive. Materialul factual investigat în cadrul corpusului poate servi la facilitarea comunicării diplomatice și la consolidarea cunoștințelor și competențelor necesare pentru perceperea caracterului echivoc al limbajului diplomatic în situații de conflict.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele acestei lucrări au fost implementate în cadrul comunicărilor științifice prezentate la conferințe internaționale și publicate în culegerile acestora, precum și în reviste de specialitate.

ANNOTATION

Galina Bobeica: The euphemistic dimension in diplomatic language: a contrastive study in English, French, and Romanian, PhD thesis in philology, Chisinau, 2022.

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, one table, 17 figures, bibliography consisting of 171 sources, 165 pages of body text, 7 annexes and one glossary of euphemisms in Romanian, English, French. The research results are published in 10 scientific papers.

Key words: diplomatic language, euphemism, classification of euphemisms, functions of euphemisms, dysphemism, taboo, political correctness, politeness, code, influence.

Purpose of research: consists in highlighting the ambiguous and equivocal nature of diplomatic language, which veils the negative aspects and deliver them in the most friendly way possible (the euphemistic dimension), studying and comparing the particularities of euphemism in Romanian and its correspondence in English and French, as well as establishing the impact the euphemism has on the receiver in Romanian, English and French.

Objectives of research: establishing a relevant theoretical and methodological framework to develop a thorough study of the euphemism as a basic feature of the diplomatic language; characterizing the upward trend of the diplomatic language; describing the mechanisms of language functioning and the peculiarities of the diplomatic language; defining the theoretical characteristics of euphemisms; identifying the interferences of euphemism with politeness and political correctness from the pragmatic point of view and those with dysphemism and taboo from the semantic point of view; carrying out a typology of euphemisms; synthesizing the functions of euphemisms from a semantic perspective, as a process of encoding the message and from a pragmatic perspective, as a process of strategic interaction between diplomats in Romanian, English and French; shedding light on the functioning mechanisms of euphemisms present in the diplomatic language by identifying the similarities and differences in Romanian, English and French.

Scientific novelty and originality of the research resides in the investigation of euphemism by exploring the various possibilities of coding, decoding and interpretation of euphemisms in diplomatic language, contrastingly with the English and French languages.

The solved scientific problem consists in the analysis of the interaction of the language functions with the diplomatic language, the evaluation of the pragma-semantic effects in the decoding of euphemisms and the observation of euphemising trends of the diplomatic language in the Romanian, English and French languages.

Theoretical significance: The research represents a process in concentric circles, guiding our study from a broad framework, of shaping the diplomatic language features during its evolution starting from the ancient era and rounding off with the contemporary era, up to the applicative aspects of euphemism, as a basic feature of diplomatic language, in an extensive case study depicting the events that affect the regional security of our country in Romanian, English and French.

Applied value of research is confirmed by revealing the originality of the results obtained in order to further research the euphemising phenomenon, highlighting the relevant tools in order to draft persuasive intentions. The factual material investigated within the corpus can to facilitate diplomatic communication and to strengthen the knowledge and skills needed to perceive the equivocal nature of diplomatic language during conflict situations.

Implementation of scientific results. The results of this work were implemented in scientific communications presented at international conferences and published in their collections, as well as in specialized journals.

АННОТАЦИЯ

Галина Бобейкэ: Эвфемистическое измерение в дипломатическом языке: сопоставительное исследование на английском, французском и румынском языках, кандидатская диссертация по филологии, Кишинев, 2022.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, таблица, 17 рисунков, библиография из 171 названия, 165 страниц (основной текст), 7 приложений и глоссарий эвфемизмов на румынском, английском, французском языках. Результаты исследований опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: дипломатический язык, эвфемизм, классификация эвфемизмов, функции эвфемизмов, дисфемизм, табу, политкорректность, вежливость, кодекс, влияние.

Цель работы состоит в том, чтобы пролить свет на двусмысленный и сомнительный характер дипломатического языка, который использует стратегии для маскировки негативных аспектов, представляя их в максимально дружелюбной форме, изучив и сравнив особенности эвфемизма в румынском и его соответствия на английском и французском языках.

Целями исследования являются: создание соответствующей теоретической и методологической базы для разработки исследования эвфемистического измерения как основной черты дипломатического языка; характеристика восходящей траектории дипломатического языка; описание механизмов функционирования языка и особенностей проявления дипломатического языка; определение теоретических характеристик эвфемизмов; выявление интерференций эвфемизма с вежливостью и политкорректностью с прагматической точки зрения и интерференции с дисфемизмом и табу с семантической точки зрения; выполнение типологии эвфемизмов по формальным и функциональным признакам; синтез функций эвфемизмов с семантической точки зрения, как процесс кодирования сообщения и с прагматической точки зрения, как процесс стратегического взаимодействия между дипломатами на румынском, английском и французском языках; выяснение механизмов функционирования эвфемистического измерения путем определения сходств и различий в румынском, английском и французском языках.

Новизна и научная оригинальность исследования заключается в исследовании эвфемизмов путем изучения различных возможностей кодирования, декодирования и интерпретации эвфемизмов в дипломатическом языке, в отличие от английского и французского языков.

Решаемая научная задача состоит в анализе взаимодействия языковых функций с дипломатическим языком, оценке прагматико-семантических эффектов при декодировании эвфемизмов и наблюдении тенденций эвфемизации дипломатического языка в румынском, английском и французском языках.

Теоретическая значимость: исследование представляет собой путь в концентрических кругах, ориентируя исследование в широких рамках, описание характеристик дипломатического языка в ходе его эволюции, начиная с древней эпохи и заканчивая современной эпохой, вплоть до прикладных аспектов эвфемизма, как основная черта дипломатического языка, в обширном тематическом исследовании, посвященном событиям, влияющим на региональную безопасность нашей страны, на румынском, английском и французском языках.

Прикладная ценность работы подтверждается выделением оригинальности полученных результатов с целью дальнейшего исследования эвфемизма, выделением соответствующих средств для составления дискурса с убедительными намерениями. Фактический материал, может служить для облегчения дипломатического общения и укрепления знаний и навыков, необходимых для восприятия двусмысленного характера дипломатического языка в конфликтных ситуациях.

Внедрение научных результатов. Результаты этой работы были реализованы в научных коммуникациях, представленных на международных конференциях и опубликованных в их сборниках, а также в специализированных журналах.

GALINA BOBEICĂ
DIMENSIUNEA EUFEMISTICĂ ÎN LIMBAJUL DIPLOMATIC:
STUDIU CONTRASTIV ÎN LIMBILE
ENGLEZĂ, FRANCEZĂ ȘI ROMÂNĂ

SPECIALITATEA: 621.04. Lexicologie și lexicografie, terminologie și limbaje specializate,
traductologie

REZUMAT
al tezei de doctor în filologie

Bun de tipar 11.01.2023. Formatul 60x84¹/₁₆
Coli de autor 20. Comanda